

Praktisch Verbindenissen- recht

Noordhoff

Charlotte Phillips

4^e editie

Praktisch Verbintenissenrecht

Charlotte Phillips

Ontwerp omslag: G2K Brand Design Agency

Omslagillustratie: Charlotte Phillips

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen of via het contactformulier op www.mijnnoordhoff.nl.

De informatie in deze uitgave is uitsluitend bedoeld als algemene informatie. Aan deze informatie kunt u geen rechten of aansprakelijkheid van de auteur(s), redactie of uitgever ontlelen.

0 / 25

© 2025 Noordhoff Uitgevers bv, Groningen/Utrecht, Nederland

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining niet toegestaan.

All rights reserved. Text and data mining not permitted

ISBN(ebook) 978-90-01-04854-9

ISBN 978-90-01-04853-2

NUR 820

Woord vooraf

Praktisch Verbintenissenrecht is geschreven voor studenten van het hoger (juridisch) beroepsonderwijs en vereist geen specifieke voorkennis. Het boek kenmerkt zich door een praktijkgerichte en systematische benadering van het verbintenissenrecht, waarbij onnodige ‘bijzaken’ buiten beschouwing blijven.

Met actuele voorbeelden, casuïstiek en jurisprudentie wordt de stof toegankelijk en inzichtelijk gemaakt. Tijdens het bestuderen van de stof kunnen studenten hun kennis testen door de tussenvragen te maken die in elke paragraaf zijn opgenomen. Daarnaast bevat ieder hoofdstuk een aantal studie-eindvragen. Dat zijn toepassingsvragen aansluitend op een casus. Daarmee kunnen studenten controleren of ze de theorie in de praktijk kunnen brengen.

Een duidelijke uitleg van de theorie aan de hand van herkenbare praktijkvoorbeelden maakt dat studenten in korte tijd een goede basiskennis van het verbintenissenrecht kunnen opbouwen.

Praktisch Verbintenissenrecht behandelt de volgende onderwerpen:

- Rechtsfeiten
- Rechtshandelingen en overeenkomsten
- Nietigheid en vernietigbaarheid
- Verbintenissen
- Nakoming en niet-nakoming
- Onrechtmatige daad en aansprakelijkheid

Aanvullende informatie en (voorbeeld)antwoorden op de tussen- en studie-eindvragen in het boek zijn terug te vinden op www.studiemeister.noordhoff.nl.

Charlotte Phillips
December 2024

Serie Praktisch Recht

Praktisch Arbeidsrecht
Praktisch Bedrijfsrecht
Praktisch Bestuursprocesrecht
Praktisch Bestuursrecht
Praktisch Bijzondere Overeenkomstenrecht
Praktisch Burgerlijk Procesrecht
Praktisch Europees recht
Praktisch Fiscaalrecht
Praktisch Gezondheidsrecht
Praktisch Goederenrecht
Praktisch Internationaal recht
Praktisch Jeugdrecht
Praktisch Ondernemingsrecht
Praktisch Personen- en Familierecht
Praktisch Staatsrecht
Praktisch Straf(proces)recht
Praktisch Verbintenissenrecht

Inhoud

Inleiding 7

1 Rechtsfeiten 9

- 1.1 Kernbegrippen 11
- 1.2 Rechtsfeiten 15
- 1.3 Rechtens relevante handelingen 17
- 1.4 Meerzijdige rechtshandelingen 22
- Samenvatting 28
- Studie-eindvragen 30

2 Rechtshandelingen en overeenkomsten 33

- 2.1 Rechtshandelingen 35
- 2.2 Vertegenwoordiging en volmacht 45
- 2.3 Overeenkomsten 50
- 2.4 Rechtsgevolgen van overeenkomsten 57
- Samenvatting 60
- Studie-eindvragen 62

3 Nietigheid en vernietigbaarheid 65

- 3.1 Nietigheid 67
- 3.2 Vernietigbaarheid 70
- 3.3 Wijzen van vernietiging 81
- 3.4 Terugwerkende kracht 85
- Samenvatting 87
- Studie-eindvragen 89

4 Verbintenissen 91

- 4.1 Verbintenissen 93
- 4.2 Pluraliteit van schuldenaren en schuldeisers 98
- 4.3 Alternatieve en voorwaardelijke verbintenissen 102
- 4.4 Verbintenissen uit andere bron 106
- Samenvatting 113
- Studie-eindvragen 115

5	Nakoming en niet-nakoming	117
5.1	Nakoming	119
5.2	Opschortingsrechten	121
5.3	Niet-nakoming	128
5.4	Schade(vergoeding)	138
5.5	Ontbinding	140
	Samenvatting	144
	Studie-eindvragen	146
6	Onrechtmatige daad en aansprakelijkheid	149
6.1	Onrechtmatige daad	151
6.2	Aansprakelijkheid voor personen	167
6.3	Aansprakelijkheid voor zaken en dieren	170
6.4	Productaansprakelijkheid en misleidende reclame	174
	Samenvatting	177
	Studie-eindvragen	179
	Kernbegrippenlijst	180
	Illustratieverantwoording	192
	Over de kunstenaars	193
	Bronnen	194
	Register	195

Inleiding

Dit boek behandelt het verbintenissenrecht. Dit is het rechtsgebied dat gaat over de rechtsrelatie tussen personen. Naast het verbintenissenrecht is er het goederenrecht dat ziet op de rechtsrelatie tussen een persoon en een goed. Samen vormen het verbintenissenrecht en het goederenrecht het vermogensrecht. Dit is een van de twee hoofdonderdelen van het privaatrecht. Gelet op de samenhang tussen het verbintenissenrecht en het goederenrecht, zullen we in dit boek ook een aantal goederenrechtelijke begrippen tegenkomen.

Het verbintenissenrecht is geregeld in Boek 3 en Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek (BW).

In hoofdstuk 1 maken we kennis met de belangrijkste kernbegrippen en leren we wat rechtsfeiten zijn. In hoofdstuk 2 kijken we naar rechtshandelingen en overeenkomsten, en de rechtsgevolgen daarvan. Hoofdstuk 3 gaat over nietigheid en vernietigbaarheid. Hoofdstuk 4 staat volledig in het teken van verbintenissen. In hoofdstuk 5 bespreken we de nakoming en niet-nakoming van verbintenissen. Ten slotte behandelt hoofdstuk 6 de onrechtmatige daad en aansprakelijkheid.

Ieder hoofdstuk begint met een openingscasus. Aan de hand van deze casus, pakkende praktijkvoorbeelden, figuren en jurisprudentie gaan we in op de theorie en alle begrippen die daarbij horen. Verder zijn in ieder hoofdstuk tussenvragen opgenomen. Door deze vragen te beantwoorden, kun je tijdens het bestuderen van de stof controleren of je de uitleg hebt begrepen. Elk hoofdstuk eindigt met een samenvatting, een casus en studie-eindvragen. Dit zijn toepassingsvragen waarmee je kunt toetsen of je de stof in de praktijk kunt brengen. De antwoorden op de tussenvragen en studie-eindvragen vind je op de website bij het boek. Belangrijke begrippen staan in de kernbegrippenlijst die achter in het boek is terug te vinden.

levan
derklei

Rechtsfeiten

Wat is het verbintenissenrecht en hoe verhoudt het zich tot andere rechtsgebieden? Wat zijn rechtsfeiten en rechtens relevante handelingen? En wanneer is er sprake van een overeenkomst of een andere meerzijdige rechtshandeling? In dit hoofdstuk vinden we de antwoorden op al deze vragen.

1

1.1	Kernbegrippen	11
1.2	Rechtsfeiten	15
1.3	Rechtens relevante handelingen	17
1.4	Meerzijdige rechtshandelingen	22
	Samenvatting	28
	Studie-eindvragen	30

OPENINGSCASUS | Vriendendienst of verplichting?

Jasper is vierdejaars rechtenstudent. Hij woont sinds een paar maanden in een studentenhuus in Groningen vlak bij de hogeschool. De andere drie kamers zijn verhuurd aan Maria, Zoë en Samir. Ze hebben een rooster gemaakt voor het schoonmaken van de gezamenlijke keuken, woonkamer en badkamer. Ook hebben ze allemaal een vaste kookdag. De afspraak is dat als iemand niet mee-eet, dit voor 12.00 uur in de groepsapp moet worden gemeld.

Jasper volgt de minor Juridisch Advies.

Verder is hij werkzaam bij het RechtsBuro, het juridisch spreekuur van de opleidingen Rechten en Sociaal Juridische Dienstverlening. Er is elke week een inloosprek uur waar zowel studenten als buurtbewoners terecht kunnen voor juridisch advies. Het RechtsBuro (RB) wordt gerund door studenten die onder supervisie staan van een aantal docenten. Ze krijgen te maken met juridische vragen over allerlei onderwerpen zoals werk, huur, consumentenkoop, schulden en uitkeringen. Tijdens een intakegesprek wordt beoordeeld of het RB de zaak in behandeling kan nemen.

Vandaag hebben Jasper en Maria samen spreekuur. Leroy, een eerstejaarsstudent, heeft een probleem met Bart, zijn huisbaas. Leroy huurt sinds kort een kamer in een studentenhuus met gebruik van gedeelde voorzieningen. Twee dagen geleden kreeg Leroy plotseling te horen dat hij en de andere bewoners de badkamer niet meer mogen gebruiken. Volgens Bart hadden ze zich niet aan de huisregels gehouden en dus heeft hij de badkamer afgesloten. Pas als Leroy en zijn medehuurlers ieder €50 extra per maand betalen, krijgen ze weer toegang. Leroy heeft wel een wastafel in zijn kamer en hij kan een paar keer per week douchen op de sportschool, maar dat is natuurlijk niet ideaal. Hij wil weer dagelijks gebruik kunnen maken van de badkamer. Dat is toch niet te veel gevraagd? Hij komt zijn afspraken altijd stipt na en betaalt de huur elke maand netjes op tijd. Kan Bart écht zomaar deze bizarre maatregel nemen? Toegang tot de badkamer is toch geen vriendendienst maar gewoon een recht?

1.1 Kernbegrippen

Voor een goed begrip van het verbintenissenrecht leren we in deze paragraaf eerst wat de plaats van dit rechtsgebied is binnen het Nederlandse rechtssysteem. Ook gaan we in op een aantal kernbegrippen.

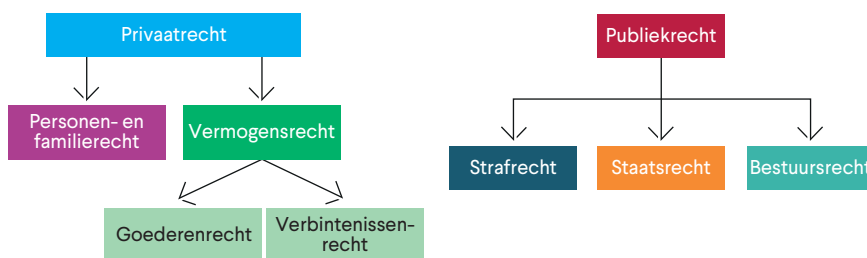
1.1.1 Plaats verbintenissenrecht

In het verbintenissenrecht staat de rechtsrelatie tussen personen onderling centraal. Wat betekent dat precies?

In de openingscasus lasen we dat Leroy een kamer huurt van Bart. Tussen Leroy en Bart bestaat een rechtsrelatie: de huurovereenkomst. Dit is een rechtsrelatie tussen personen (Leroy en Bart). Deze rechtsrelatie noemen we ook wel een verbintenis.

Goederenrecht	Naast het verbintenissenrecht is er het goederenrecht. Het goederenrecht is het rechtsgebied dat gaat over de rechtsrelatie tussen een persoon en een goed. We zagen dat Jasper op de fiets naar de hogeschool gaat. Er bestaat een relatie tussen Jasper en zijn fiets. Dit is een rechtsrelatie tussen een persoon (Jasper) en een goed (de fiets). Rechtsrelaties worden ook rechtsverhoudingen genoemd.
Vermogensrecht	Het verbintenissenrecht en het goederenrecht vormen samen het vermogensrecht. Het vermogensrecht is een van de twee hoofdonderdelen van het privaatrecht en regelt de op geld waardeerbare verhoudingen tussen mensen. Het privaatrecht (ook wel burgerlijk recht of civiel recht genoemd) ziet op alle juridische betrekkingen tussen burgers onderling. Het tweede hoofdonderdeel van het privaatrecht is het personen- en familierecht.
Privaatrecht	
Publiekrecht	Naast het privaatrecht is er het publiekrecht. In het publiekrecht gaat het altijd over de relatie tussen de overheid en een persoon. Dit kan zijn op landelijk niveau (bijvoorbeeld het Openbaar Ministerie dat een strafbeschikking oplegt wegens te hard rijden), of op lokaal niveau (denk aan de gemeente die een vergunning verleent voor een dance-event). Onder het publiekrecht vallen het strafrecht, het staatsrecht en het bestuursrecht. Schematisch ziet het eruit als in figuur 1.1.

Figuur 1.1
Plaats van het
verbintenissen-
recht

Nu we weten hoe het verbintenissenrecht zich verhoudt tot andere rechtsgebieden, gaan we verder met het begrip personen.

1.1.2 Personen

Natuurlijk
persoon

Rechtspersoon

Hoofdrospelers in het verbintenissenrecht zijn personen. Het recht kent de volgende personen: natuurlijke personen en rechtspersonen. Een natuurlijk persoon is een mens, ook wel een mens van vlees en bloed genoemd. Jasper, Maria, Zoë en Samir zijn bijvoorbeeld natuurlijke personen. Een rechtspersoon staat wat het vermogensrecht betreft gelijk aan een natuurlijk persoon. Voorbeelden van rechtspersonen zijn een bedrijf (bv of nv), een stichting en een vereniging. Ook de hogeschool is een rechtspersoon.

ondernemersplein.kvk.nl

geraadpleegd op 9 april 2024

Wat is een rechtspersoon?

Natuurlijke personen hebben rechten en plichten, zoals belasting betalen en je aan de wet houden. In de wet is geregeld dat ook bedrijven en organisaties rechten en plichten kunnen hebben. Dat kan als het bedrijf een rechtsvorm met rechtspersoonlijkheid heeft. Het bedrijf is dan een rechtspersoon en handelingsbekwaam. Dat betekent dat een bedrijf besluiten mag nemen, schulden kan hebben en overeenkomsten kan sluiten. Ook kan een bedrijf eigenaar zijn van (on)roerende zaken. Denk bijvoorbeeld aan bedrijfsmiddelen zoals computers, een bestelbusje en apparaten. Een rechtspersoon is bijna gelijk aan een mens. Zo kan een rechtspersoon erven, aangeklaagd worden en failliet gaan. Toch heeft een rechtspersoon minder rechten en plichten dan een natuurlijk persoon. Een rechtspersoon kan bijvoorbeeld niet trouwen of een gevangenisstraf krijgen.

De verschillende rechtsrelaties die we in het verbintenissenrecht kunnen tegenkomen, zijn in figuur 1.2 schematisch weergegeven.

Figuur 1.2
Rechtsrelaties

1.1.3 Verbintenissen

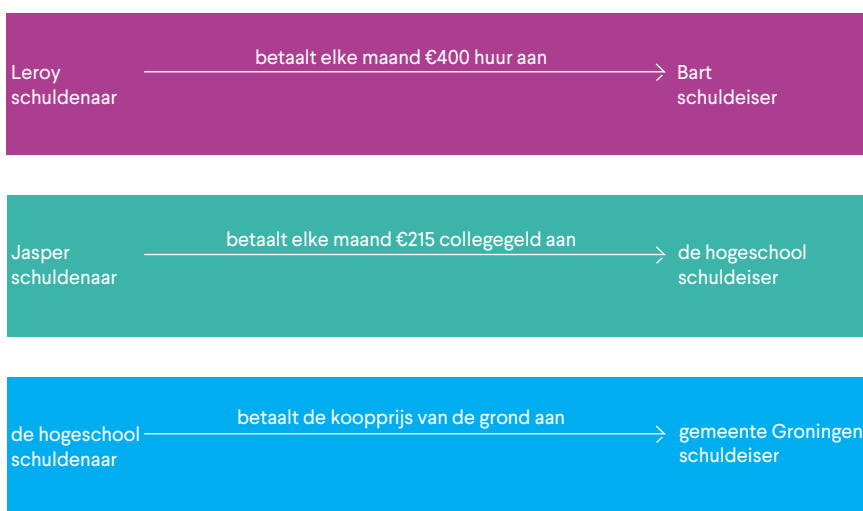
Verbintenis

Schuldenaar

Schuldeiser

Wanneer er een rechtsrelatie tussen personen is, dan ontstaan hier verbintenissen uit. Een verbintenis is een rechtsrelatie tussen twee personen, waarbij de ene partij verplicht is om een prestatie te leveren, terwijl de andere partij hier recht op heeft. Een prestatie houdt in de meeste gevallen in: iets doen of iets geven. De persoon die moet presteren, wordt de schuldenaar genoemd. Degene die recht heeft op de prestatie is de schuldeiser. De verbintenissen in figuur 1.3 zijn verplichtingen van de ene persoon om iets te geven aan de andere persoon.

Figuur 1.3
Verbintenissen

Als we kijken naar de rechtsrelatie tussen Jasper en de hogeschool, dan vloeien uit deze relatie de volgende verbintenissen voort:

- de verplichting van Jasper om collegegeld aan de hogeschool te betalen;
- de verplichting van de hogeschool om Jasper onderwijs aan te bieden.

Het hebben van een verplichting betekent echter niet automatisch dat deze wordt nagekomen.

nos.nl 12 maart 2024, geraadpleegd op 9 april 2024

Zorgautoriteit: verzekeraars doen te weinig om goede zorg te garanderen

Vier grote zorgverzekeraars in Nederland doen te weinig om te regelen dat hun klanten goede zorg krijgen. Dat meldt de Nederlandse Zorgautoriteit na een onderzoek naar de grootste zorgaanbieders in vier regio's in Nederland.

Het gaat om Zilveren Kruis, CZ, VGZ en Menzis. Deze verzekeraars voldoen 'niet volledig' aan de normen van de zorgplicht, concludeert de NZa na een onderzoek van een jaar in de vier regio's met de langste wachtlijsten (Drenthe, Midden-Holland, West-Brabant en Twente). Het is voor het eerst dat de toezichthouder uitspreekt dat zorgverzekeraars hun belangrijkste verplichting niet nakomen.

Bij twee zorgverzekeraars ziet de NZa zulke tekortkomingen dat ze een aanwijzing (een strafmaatregel) hebben gekregen. Menzis en CZ bevestigen aan *de Volkskrant* dat zij zes maanden hebben gekregen om te verbeteren. Als er niks verandert, mag de NZa openbaar maken wat er in de aanwijzingen stond.

Voor alle vier zorgverzekeraars geldt dat ze de invulling van hun zorgplicht moeten verbeteren. Zo moeten ze afspraken maken met de zorgaanbieders in de regio's over hoe zij de wachtlijsten kunnen terugdringen, zodat mensen de zorg kunnen krijgen die ze nodig hebben.

Tussenvragen

- 1.1** Geef aan of er in de volgende gevallen sprake is van een rechtsrelatie en, zo ja, tussen wie.
- Leroy loopt naar de sportschool.
 - Samir verkoopt zijn studieboeken van vorig jaar voor €400 aan een student.
 - Maria stuurt een app om te laten weten dat zij die avond niet mee-eet.
 - Jasper werkt bij het RechtsBuro.
 - Zoë leent haar laptop uit aan Jasper.

1.2 Kijk nog eens naar de rechtsrelaties uit de vorige vraag. Noem de verbintenissen die ontstaan uit deze rechtsrelaties.

1.2 Rechtsfeiten

In het dagelijks leven hebben we te maken met allerlei gebeurtenissen, ook wel feiten genoemd. Feiten kunnen worden onderverdeeld in gewone feiten en rechtsfeiten. Op hun beurt kunnen rechtsfeiten worden onderverdeeld in rechtens relevante handelingen en blote rechtsfeiten.

1.2.1 Gewone feiten en rechtsfeiten

Gewoon feit

Gewone feiten hebben geen rechtsgevolg. Voorbeelden van gewone feiten zijn: Maria stuurt een appje, het gras is groen, Leroy loopt naar de sportschool.

Rechtsfeit

Een rechtsfeit is een feit dat een rechtsgevolg heeft. Dat wil zeggen: het feit heeft een gevolg volgens het geldende recht.

We zagen in de openingscasus dat Jasper een kamer huurt in een studentenhuus en dat hij zich heeft ingeschreven bij de hogeschool. Dit zijn allebei rechtsfeiten. De rechtsgevolgen van deze rechtsfeiten zijn dat Jasper huurder is van de kamer en dat hij student is aan de hogeschool.

In de volgende voorbeelden is eveneens sprake van rechtsfeiten.

ad.nl 15 januari 2024, geraadpleegd op 16 april 2024

Plus stopt reclame voor aanbieding wc-papier voor 1 euro na scheldpartijen: 'Moreel klopt het voor geen meter'

De supermarkt werd overvallen vanwege de populariteit van de aanbieding. Een winkel in Utrecht werd door klanten zelfs nagenoeg geplunderd vanwege de wc-papieraanbieding, waarbij ook personeel werd uitgescholden. 'Ik heb het over ontzettend jong personeel dat gewoon zijn stinkende best doet om iedereen zo goed mogelijk te bedienen', zei supermarkteigenaar Marco Meeuwse. 'Onderling maakten klanten ook ruzie. Ik heb dringend verzocht aan klanten om zich te gedragen en vriendelijk te blijven tegen de medewerkers, maar dat leek geen nut te hebben.'

Een woordvoerder van het supermarktbedrijf meldt dat het in andere supermarkten ook tot ongeregelde heden kwam. Ook de aanbiedingen voor houdbare melk en Unox-soep waren erg populair. Plus heeft deze weken meerdere producten voor 1 euro geprijsd, een actie die tot veel drukte, maar dus ook ongewenst gedrag leidt. Voorlopig stopt de supermarkt met het actief reclame maken voor de aanbieding voor het toilet papier, al blijft de prijs wel staan.

Het kopen van wc-papier is een rechtsfeit. Het rechtsgevolg is dat degene die het wc-papier koopt daar eigenaar van wordt.

bndestem.nl

4 februari 2024, geraadpleegd op 16 april 2024

Anna Nooshin en Thijs Boermans stellen hun liefdesbaby voor aan de wereld

Anna Nooshin en Thijs Boermans hebben hun eerste kind verwelkomd. De baby heet Nala, deelt het stel op Instagram.

De influencer en de acteur maken het nieuws bekend met een zwart-witvideo waarin onder meer de handjes en voetjes van hun kindje te zien zijn. 'Welkom op de wereld baby Nala', schrijft Nooshin in haar Instagram Stories. De oorsprong van de naam is Afrikaans en betekent 'geliefd' of 'succesvol'. Nala is ook een personage uit *The Lion King*, de stem werd bij de remake in 2019 ingesproken door Beyoncé. Nala werd elf keer gegeven als voornaam in 2023.

De geboorte van Nala is een rechtsfeit. Een van de rechtsgevolgen is bijvoorbeeld dat zij er recht op heeft om veilig en gezond op te groeien.

1.2.2 Rechtens relevante handelingen en blote rechtsfeiten

We kunnen rechtsfeiten opsplitsen in rechtens relevante handelingen en blote rechtsfeiten.

Bloot rechtsfeit

Blote rechtsfeiten zijn geen handelingen, maar hebben toch rechtsgevolg. Dit soort rechtsfeiten vindt hoe dan ook plaats, zonder dat er een feitelijke handeling aan te pas komt.

Zojuist lezen we over de geboorte van Nala. We zagen dat dit een rechtsfeit is omdat er rechtsgevolgen aan verbonden zijn. De geboorte van een kind is een bloot rechtsfeit. Ondanks dat een geboorte (indirect) wel voortkomt uit menselijke gedragingen, ontstaan de rechtsgevolgen van een geboorte zonder dat er een handeling plaatsvindt.

Iemands dood is ook een bloot rechtsfeit. Het overlijden van een persoon gebeurt (meestal) zonder dat er een menselijke handeling aan te pas komt. Maar er zijn wel rechtsgevolgen. Bijvoorbeeld dat het vermogen van de overledene overgaat op zijn erfgenamen.

Een ander voorbeeld van een bloot rechtsfeit is wanneer iemand meerderjarig wordt. Hiervoor is geen handeling vereist, maar er zijn wel rechtsgevolgen aan verbonden. Zodra iemand meerderjarig is, is hij bijvoorbeeld handelingsbekwaam, mag hij (zelfstandig) autorijden en heeft hij het recht om te stemmen.

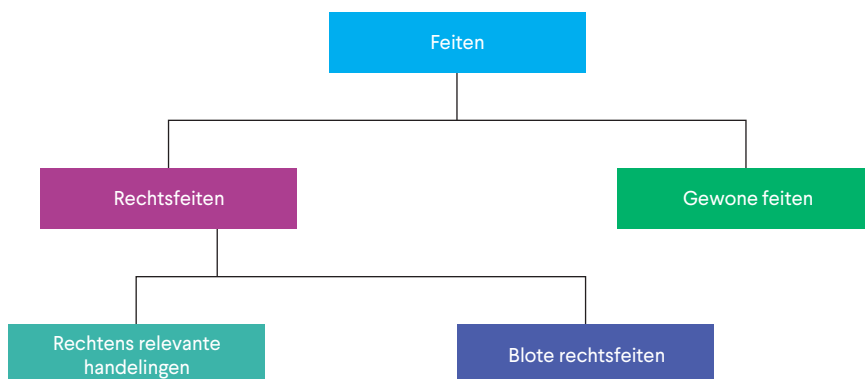
We zien dus dat er bij blote rechtsfeiten telkens een rechtsgevolg is zonder dat iemand een handeling verricht om dat gevolg te bewerkstelligen. Een rechtens relevante handeling is een handeling die relevantie heeft voor het recht. Met andere woorden: een handeling die rechtsgevolg heeft.

Rechtens
relevante
handeling

We zagen in de openingscasus dat Leroy een huurovereenkomst heeft gesloten met Bart. Dit is een handeling met rechtsgevolg en daarmee een rechtens relevante handeling. Het rechtsgevolg van het sluiten van de huur-overeenkomst is dat Leroy huurder wordt van de kamer.

In figuur 1.4 zijn alle begrippen uit deze paragraaf schematisch weergegeven.

Figuur 1.4
Rechtsfeiten

Tussenvragen

1.3 Geef aan of in de volgende gevallen sprake is van een gewoon feit of van een rechtsfeit. Wanneer het een rechtsfeit betreft, geef dan ook het rechtsgevolg aan.

- a Maria spreekt met een paar vrienden af om ergens iets te gaan drinken.
- b Leroy is net 18 geworden.
- c Zoë neemt deel aan de Martini Marathon.
- d Jasper schrijft zich in bij de gemeente Groningen.
- e Samir koopt een nieuwe laptop.

1.4 a Noem het belangrijkste verschil tussen rechtens relevante handelingen en blote rechtsfeiten.
b Noem de belangrijkste overeenkomst van rechtens relevante handelingen en blote rechtsfeiten.

1.3 Rechtens relevante handelingen

Rechtens relevante handelingen kunnen worden opgesplitst in rechtshandelingen en feitelijke handelingen. In deze paragraaf gaan we hier verder op in. Ook kijken we naar eenzijdige en meezijdige rechtshandelingen. Tot slot behandelt deze paragraaf persoonsgerichte en niet-persoonsgerichte rechtshandelingen.

1.3.1 Rechtshandelingen en feitelijke handelingen

Feitelijke
handeling

Feitelijke handelingen zijn handelingen die wel rechtsgevolg hebben, maar die daar niet op zijn gericht. De handelende persoon had dus niet de bedoeling het rechtsgevolg tot stand te brengen.

omroepbrabant.nl 9 april 2024, geraadpleegd op 16 april 2024

Verbijstering over auto die huis ramt

Een bewoner van de Hyacinthof in Schijndel kreeg donderdagnacht de schrik van haar leven. Een automobilist reed met hoge snelheid haar huis binnen. De auto boorde een enorm gat in de zijgevel van het huis met als gevolg dat dat nu onbewoonbaar is. 'Ik rolde bijna uit mijn bed van schrik', vertelt Annie Jansen na een voor haar bewogen nacht.

Het ongeluk gebeurde donderdagnacht rond kwart voor twee. De bestuurder, een 27-jarige man uit Heeswijk-Dinther, raakte de macht over het stuur kwijt en belandde met zijn auto tegen het huis. Annie lag te slapen, maar schrok wakker. 'Het ging heel hard. Ik dacht dat er een boom tegen mijn huis viel', vertelt ze.

Ze kleepte zich aan om te gaan kijken wat er aan de hand was en zag toen de enorme ravage. De bestuurder van de auto was volgens de politie onder invloed van alcohol.

Vrijdagochtend staat de auto nog steeds op dezelfde plek, in de zijgevel van de woning. De gevel moet gestut worden voor de auto kan worden weggehaald. Tot die tijd kan Annie haar huis niet in.

Het rechtsgevolg van het besturen van de auto is dat de bestuurder verplicht is om de veroorzaakte schade te vergoeden. Het gaat dus om een rechtens relevante handeling.

De man reed natuurlijk niet opzettelijk de woning van Annie binnen. En hij zal al helemaal niet de bedoeling hebben gehad dat hij de schade moet vergoeden. We kunnen dus stellen dat de man (de handelende persoon) dit rechtsgevolg (vergoeden van de schade) niet had beoogd en dat er sprake is van een feitelijke handeling.

Rechtshandeling

Rechtshandelingen zijn ook rechtens relevante handelingen, maar ze zijn uitdrukkelijk gericht op een rechtsgevolg. Art. 3:33 BW bepaalt:

'Een rechtshandeling vereist een op een rechtsgevolg gerichte wil die zich door een verklaring heeft geopenbaard.'

Dit artikel bevat de volgende twee voorwaarden:

- Er is een op een rechtsgevolg gerichte wil.
- Die wil heeft zich door een verklaring geopenbaard.

Oogmerk	Bij een rechtshandeling moet iemand dus willen dat er een bepaald rechtsgevolg ontstaat. Dat wil zeggen dat de handelende persoon het oogmerk (de bedoeling) heeft om het rechtsgevolg tot stand te brengen. De huurovereenkomst tussen Leroy en Bart uit de openingscasus is een voorbeeld van een rechtshandeling. Het sluiten van de huurovereenkomst is een handeling die gericht is op een rechtsgevolg, namelijk dat Leroy huurder wordt van de kamer. Leroy en Bart hebben dit allebei gewild.
Wilsuiting	Daarnaast is een wilsuiting van de handelende persoon noodzakelijk. Iemand moet duidelijk laten blijken dat hij de bedoeling heeft het rechtsgevolg tot stand te brengen. Leroy en Bart hebben hun wil geuit door de huurovereenkomst op te stellen en te ondertekenen.

1.3.2 Eenzijdige rechtshandelingen en meerzijdige rechtshandelingen

Eenzijdige rechtshandeling	Rechtshandelingen kunnen worden onderscheiden in eenzijdige rechtshandelingen en meerzijdige rechtshandelingen. Bij eenzijdige rechtshandelingen wordt het rechtsgevolg tot stand gebracht door een persoon, zonder dat de medewerking van een andere persoon nodig is. Er is sprake van een wilsuiting van een persoon, gericht op een bepaald rechtsgevolg. Het opstellen van een testament is een voorbeeld van een eenzijdige rechtshandeling. De handeling wordt verricht door degene die zijn nalatenschap wil regelen en het testament opstelt. Het rechtsgevolg is dat, zodra deze persoon overlijdt, de in het testament aangewezen erfgenamen (een deel van) het vermogen van de overledene erven. Voor het opstellen van het testament is de medewerking van de erfgenamen niet nodig.
Meerzijdige rechtshandeling	Voor een meerzijdige rechtshandeling is het noodzakelijk dat twee personen een bepaald rechtsgevolg tot stand willen brengen. Hiervoor is een wilsuiting van beide partijen vereist. Deze wilsuiting moet gericht zijn op hetzelfde rechtsgevolg. We zagen al dat het sluiten van de huurovereenkomst door Leroy en Bart een rechtshandeling is. Nu zien we dat het een meerzijdige rechtshandeling is. De wil van beiden is erop gericht dat Leroy huurder wordt van de kamer en beiden ondertekenen de huurovereenkomst. De wilsuiting van Leroy en Bart is dus op hetzelfde rechtsgevolg gericht. Ook een schenking is een meerzijdige rechtshandeling, in tegenstelling tot een gift, zoals uit het volgende voorbeeld blijkt.

erfrechtonline.nl geraadpleegd op 16 april 2024

Schenking versus gift

Schenking is een overeenkomst om niet, die ertoe strekt dat de ene partij (schenker) ten koste van het eigen vermogen de andere partij (begiftigde)

verrijkt. Een schenking is juridisch gezien niet hetzelfde als een gift. Bij het begrip gift spelen de elementen 'overeenkomst' en 'om niet' geen rol. Als juridisch gesproken wordt over een gift, dan moet bijvoorbeeld gedacht worden aan het verkopen van een goed tegen een vriendenprijsje. Als het over schenking gaat, dan gaat het dus over een overeenkomst. Een overeenkomst kan zowel mondeling als schriftelijk tot stand komen. Omdat het om een overeenkomst gaat, moet een schenking worden aanvaard door de begiftigde. Een schenking geldt als aanvaard wanneer de begiftigde het aanbod, na er kennis van te hebben genomen, niet meteen heeft afgewezen.

1.3.3 Persoonsgerichte en niet-persoonsgerichte rechtshandelingen

Persoonsgerichte
rechtshandeling

Eenzijdige rechtshandelingen kunnen worden onderverdeeld in persoonsgerichte en niet-persoonsgerichte eenzijdige rechtshandelingen.

Een persoonsgerichte rechtshandeling wordt verricht door de ene partij en is gericht tot een specifieke andere partij.

Ter verduidelijking een voorbeeld. Stel dat Leroy aan het einde van de huurperiode de huur van zijn kamer opzegt. Om welk type handeling gaat het dan? Er is sprake van een rechtshandeling:

- Het rechtsgevolg is dat Leroy geen huurder meer is.

Het gaat om een eenzijdige rechtshandeling:

- Bij het opzeggen van de huur verricht Bart geen handeling; zijn akkoord voor het opzeggen van de huur door Leroy is niet nodig.

Het betreft een persoonsgerichte eenzijdige rechtshandeling:

- Het opzeggen van de huur kan niet bij een willekeurige persoon worden gedaan. Het is een rechtshandeling gericht tot een specifieke persoon: Bart.

Niet-persoons-
gerichte
rechtshandeling

Bij een niet-persoonsgerichte rechtshandeling (ongerichte rechtshandeling) gaat het ook om een handeling door één partij gericht aan een andere partij. De handeling is echter niet gericht tot een specifieke persoon.

We lazten over de geboorte van de dochter van Anna Nooshin en Thijs Boermans. De geboorteaangifte bij de gemeente is een eenzijdige rechtshandeling, gericht aan een ambtenaar van de burgerlijke stand. Het maakt echter niet uit welke specifieke ambtenaar van de burgerlijke stand de geboorteaangifte verwerkt. De rechtshandeling is dus niet gericht tot een bepaalde persoon. In dit voorbeeld is dan ook sprake van een niet-persoonsgerichte eenzijdige rechtshandeling.

Schematisch ziet het eruit als in figuur 1.5.

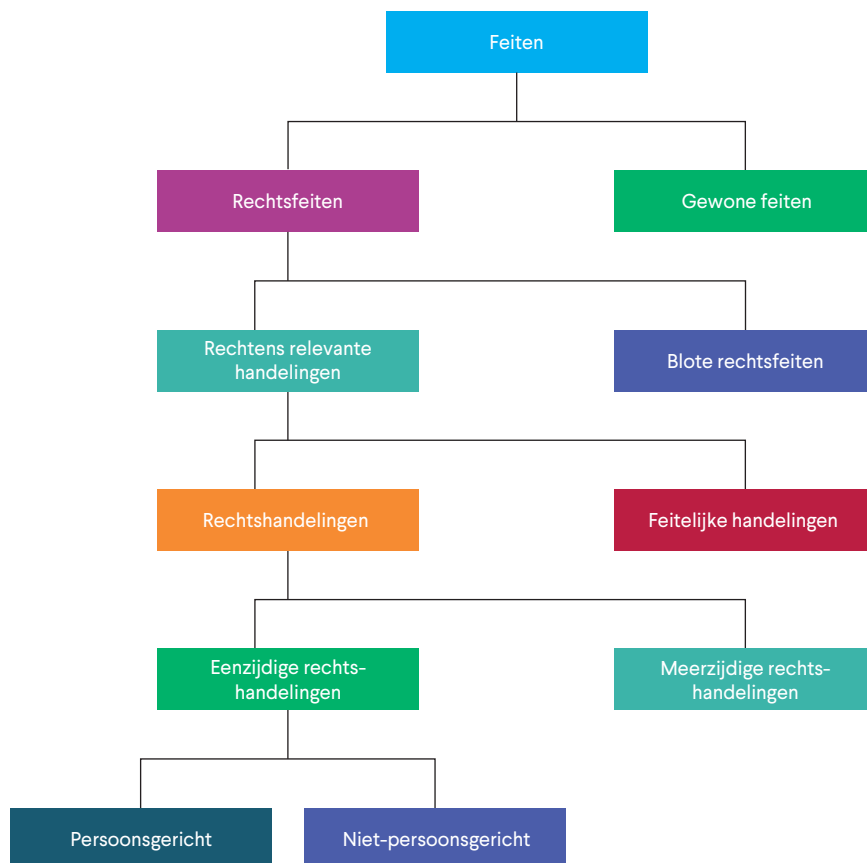
Figuur 1.5
Eenzijdige
rechts-
handelingen

Samenvattend: een persoonsgerichte eenzijdige rechtshandeling is gericht tot een specifieke persoon. Bij een niet-persoonsgerichte eenzijdige rechtshandeling is het niet van belang tot wie de handeling is gericht.

We kunnen het rechtsfeitenschema nu als volgt uitbreiden.

Figuur 1.6
Rechtsfeiten

Tussenvragen

- 1.5** Geef aan of in de volgende gevallen sprake is van een rechtshandeling of van een feitelijke handeling.
- a Jasper maakt per ongeluk de laptop van Zoë kapot.
 - b Samir huurt een e-scooter.
 - c Maria gaat stage lopen bij de rechtbank.
 - d Leroy geeft zijn vriend een concertkaartje voor zijn verjaardag.
- 1.6**
- a Geef aan wat het voornaamste verschil is tussen een eenzijdige rechtshandeling en een meezijdige rechtshandeling.
 - b Wat is het verschil tussen een persoonsgerichte en een niet-persoonsgerichte rechtshandeling?

1.4 Meezijdige rechtshandelingen

In deze paragraaf gaan we dieper in op meezijdige rechtshandelingen. Deze kunnen worden onderscheiden in overeenkomsten en andere meezijdige rechtshandelingen. Verder bespreken we verbintenisscheppende en andere overeenkomsten, alsook eenzijdige en meezijdige overeenkomsten.

1.4.1 Overeenkomsten en andere meezijdige rechtshandelingen

In art. 6:213 lid 1 BW vinden we de definitie van een overeenkomst:

Overeenkomst

‘Een overeenkomst is een meezijdige rechtshandeling, waarbij een of meer partijen jegens een of meer andere een verbintenis aangaan.’

Hieruit kunnen we afleiden dat de voorwaarden van een overeenkomst zijn:

- Het is een meezijdige rechtshandeling.
- Een partij gaat een verbintenis aan tegenover een andere partij.

Veelvoorkomende overeenkomsten zijn de huurovereenkomst, koopovereenkomst, leaseovereenkomst, arbeidsovereenkomst en leningsovereenkomst. In al deze voorbeelden is er sprake van een meezijdige rechtshandeling en gaat een partij een verbintenis aan tegenover een andere partij.

Andere
meezijdige
rechtshandeling

Een voorbeeld van een andere meezijdige rechtshandeling is het vaststellen van een verslag tijdens een overleg. Het is duidelijk dat dit geen overeenkomst is.

1.4.2 Verbintenisscheppende overeenkomsten en andere overeenkomsten

Overeenkomsten kunnen worden onderverdeeld in verbintenisscheppende overeenkomsten en andere overeenkomsten.

Verbintenisscheppende overeenkomst

Bij een verbintenisscheppende overeenkomst ontstaan er een of meerdere verbintenissen tussen partijen. Er is sprake van zo'n overeenkomst tussen Jasper en de hogeschool. De verplichtingen die hieruit voortvloeien zijn:

- Jasper moet collegegeld betalen aan de hogeschool.
- De hogeschool moet Jasper onderwijs aanbieden.

Obligatoire overeenkomst

Deze verbintenissen ontstaan door het sluiten van de overeenkomst. Een verbintenisscheppende overeenkomst wordt ook wel een obligatoire overeenkomst genoemd. 'Obligatoir' betekent verbintenisscheppend in het Frans en is afgeleid van het Latijnse woord *obligatio* (= verbintenis).

Andere overeenkomst

Een voorbeeld van een andere overeenkomst is het aangaan van een huwelijk. De verplichtingen die uit een dergelijke overeenkomst voortvloeien, zijn in de wet geregeld.

1.4.3 Eenzijdige overeenkomsten en meerzijdige overeenkomsten

Eenzijdige overeenkomst

Verbintenisscheppende overeenkomsten kunnen op hun beurt worden opgesplitst in eenzijdige overeenkomsten en meerzijdige overeenkomsten. Een eenzijdige overeenkomst schept slechts voor een van beide partijen een verplichting. Een voorbeeld van een eenzijdige overeenkomst is een schenkingsovereenkomst.

[kika.nl](https://www.kika.nl) geraadpleegd op 18 september 2020

Help mee in de strijd tegen kinderkanker

Jaarlijks krijgen bijna 600 kinderen in Nederland kanker. Op dit moment geneest 81%.

Met jouw steun financiert KiKa wetenschappelijk onderzoek gericht op:

- betere behandelingen;
- meer genezing;
- hogere kwaliteit van leven.

Daarnaast ondersteunt KiKa het Prinses Máxima Centrum, het grootste kinderoncologisch centrum van Europa, en geven we voorlichting op scholen.

Overeenkomst tot periodieke schenking

1 Basisgegevens	
1a	Naam van de schenker De heer / Mevrouw
1b	Naam van de begunstigde Stichting Kinderen Kankervrij (KiKa)
1c	Vast bedrag per jaar in euro (minimaal € 60)
	Vast bedrag per jaar in letters (minimaal € 60)
2 Looptijd periodieke schenking	
2a	Looptijd schenking (min. 5 jr) ☐ onbepaalde tijd (min. 5 jr) ☐ 5 jr
2b	Ingangsjaar van de schenking
2c	De verplichting tot uitkering vervalt:
☐	bij het overlijden van de schenker.
☐	wanneer de begunstigde de ANBI-status verliest
☐	bij verlies van baan of arbeidsongeschikt worden
3 Persoonlijke gegevens schenker	
Achternaam schenker	
Voornamen voluit	
Burgerservicenummer (sofinr.)	
Geboortedatum, - plaats (land)	
Straat en huisnummer	
Postcode en woonplaats	
Land (indien niet Nederland)	
Telefoonnummer(s)	
E-mailadres	
Partner	ja / nee Bij JA door naar 5. Bij NEE door naar 6.
4 Gegevens begunstigde (in te vullen door de begunstigde)	
Naam begunstigde Stichting Kinderen Kankervrij	
Straat en huisnummer Olympisch Stadion 11	
4a	Postcode en woonplaats 1076 DE Amsterdam
	Land Nederland
4b	Transactienummer
4c	RSIN-nummer (fiscaal nummer) 811549914
5 Persoonlijke gegevens van de echtgenoot/geregistreerd partner van de schenker	
Achternaam	
Voornamen voluit	

Waarom is een schenkingsovereenkomst een eenzijdige overeenkomst?

Er is sprake van een rechtshandeling:

- Het rechtsgevolg van de schenking is dat Stichting KiKa recht heeft op het geschonken bedrag.

Het betreft een meerzijdige rechtshandeling:

- De handeling van de schenker is het schenken van het bedrag.
- De handeling van KiKa is het aanvaarden van deze schenking.

Het gaat om een verbintenisscheppende overeenkomst:

- Uit de overeenkomst ontstaat de verplichting voor de schenker om KiKa het bedrag te geven.

Het is een eenzijdige overeenkomst:

- Er is alleen een verplichting voor de schenker. Voor KiKa ontstaat er geen verplichting.

Meerzijdige
overeenkomst

Art. 6:261 lid 1 BW geeft de definitie van een meerzijdige overeenkomst:

‘Een overeenkomst is wederkerig, indien elk van beide partijen een verbintenis op zich neemt ter verkrijging van de prestatie waartoe de wederpartij zich daartegenover jegens haar verbindt.’

Wederkerige
overeenkomst

Hieruit volgt dat partijen over en weer een verplichting hebben. De ene partij komt een verplichting na ‘in ruil voor’ de verplichting van de andere partij. Een meerzijdige overeenkomst wordt ook wel een wederkerige overeenkomst genoemd.

Laten we nog eens kijken naar de huurovereenkomst tussen Leroy en Bart. Dit is een meerzijdige verbintenisscheppende overeenkomst. De verplichtingen die Leroy en Bart over en weer hebben zijn:

- Leroy moet de huur betalen aan Bart.
- Bart moet het gehuurde beschikbaar stellen aan Leroy.

Leroy huurt een kamer, met gebruik van voorzieningen. Bart is verplicht de kamer inclusief de voorzieningen beschikbaar te stellen aan Leroy. Bart mag Leroy dus niet de toegang tot de badkamer ontzeggen.

Een ander voorbeeld van een meerzijdige overeenkomst is een koopovereenkomst.

Wat is een koopovereenkomst?

Bij een koopovereenkomst verandert de eigendom van een zaak. Twijfel je of je in een bepaald geval een koopovereenkomst moet sluiten? Het is van belang om te weten of en zo ja, welk type overeenkomst tussen partijen bestaat. Een koopovereenkomst roept namelijk verschillende rechten en verplichtingen in het leven.

Wat zijn de voorwaarden?

Een koopovereenkomst is een overeenkomst waarbij de een (de verkoper) zich verbindt een zaak te geven en de ander (de koper) om daarvoor een prijs in geld te betalen. Een koopovereenkomst bestaat dus uit verschillende elementen:

- 1 de verplichting van de verkoper om een zaak te geven;
- 2 de verplichting van de koper om daarvoor een koopprijs in geld te betalen.

Als een overeenkomst deze elementen bevat, dan is er sprake van een koopovereenkomst.

Waarom is een koopovereenkomst een meerzijdige overeenkomst?

Er is sprake van een rechtshandeling:

- Het rechtsgevolg van de koopovereenkomst is dat de koper eigenaar wordt.

Het betreft een meerzijdige rechtshandeling:

- De handeling van de koper is het betalen van de koopprijs.
- De handeling van de verkoper is het overdragen van de gekochte zaak.

Het gaat om een verbintenisscheppende overeenkomst:

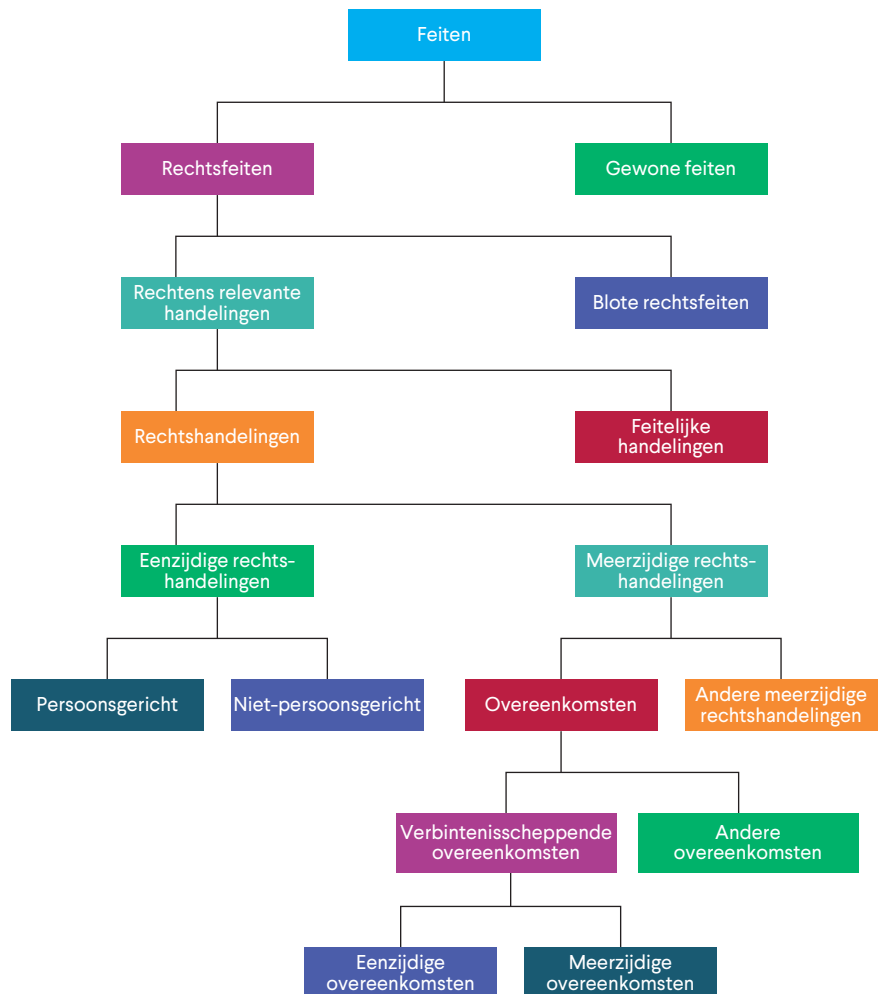
- Uit de overeenkomst ontstaat de verplichting voor de koper om de koopprijs aan de verkoper te betalen.
- Uit de overeenkomst ontstaat de verplichting voor de verkoper om de zaak aan de koper te geven.

Het is een meerzijdige overeenkomst:

- Er is een verplichting voor de koper én een verplichting voor de verkoper.

We kunnen het rechtsfeitenschema nu nog verder uitbreiden.

Figuur 1.7
Rechtsfeiten

Tussenvraag

1.7 Geef aan of in de volgende gevallen sprake is van een eenzijdige overeenkomst of van een wederkerige overeenkomst. Noem ook de verbintenis of verbintenissen die uit elke overeenkomst voortvloeien.

- een arbeidsovereenkomst
- een huurovereenkomst
- een schenkingsovereenkomst
- een koopovereenkomst

Samenvatting

Het vermogensrecht wordt gevormd door:

- verbintenissenrecht → ziet op de rechtsrelatie tussen personen;
- goederenrecht → ziet op de rechtsrelatie tussen personen en goederen.

Het recht kent de volgende personen:

- natuurlijke persoon → mens;
- rechtspersoon → staat volgens de wet gelijk aan natuurlijk persoon.

Een verbintenis is een rechtsrelatie tussen twee personen, waarbij de schuldenaar verplicht is om een prestatie te leveren en de schuldeiser daar recht op heeft.

Feiten:

- rechtsfeiten → rechtsgevolg;
- gewone feiten → geen rechtsgevolg.

Rechtsfeiten:

- blote rechtsfeiten → geen handelingen, wel rechtsgevolg;
- rechtens relevante handelingen → handelingen met rechtsgevolg.

Rechtens relevante handelingen:

- rechtshandelingen → gericht op een rechtsgevolg;
- feitelijke handelingen → hebben rechtsgevolg, maar zijn daar niet op gericht.

Rechtshandelingen:

- eenzijdige rechtshandelingen → rechtsgevolg tot stand gebracht door een persoon;
- meezijdige rechtshandelingen → rechtsgevolg tot stand gebracht door twee/meerdere personen.

Eenzijdige rechtshandelingen:

- persoonsgerichte eenzijdige rechtshandelingen → verricht door de ene partij, gericht tot de andere partij;
- niet-persoonsgerichte eenzijdige rechtshandelingen → verricht door de ene partij, niet tot een specifieke persoon gericht.

Meezijdige rechtshandelingen:

- overeenkomsten → verbintenis tussen een of meer partijen jegens een of meer andere partijen;
- andere meezijdige rechtshandelingen → meezijdige rechtshandelingen die geen overeenkomst zijn.

Overeenkomsten:

- verbintenisscheppende overeenkomsten → overeenkomsten waarbij een of meerdere verbintenissen tussen partijen ontstaan;
- andere overeenkomsten → overeenkomsten waarbij geen verbintenissen tussen partijen ontstaan.

Verbintenisscheppende overeenkomsten:

- eenzijdige overeenkomsten → verplichtingen voor een partij;
- meerzijdige overeenkomsten → verplichtingen voor beide partijen.

Studie-eindvragen

Casus 1.1 Stefan is een student uit Berlijn. In het kader van een uitwisselingsprogramma studeert hij gedurende twintig weken in Groningen. De hogescholen in Groningen en Berlijn zijn een overeenkomst aangegaan: elk jaar mogen er twee studenten uit Berlijn in Nederland studeren en vice versa. Stefan blijft bij de hogeschool in Berlijn ingeschreven in de periode dat hij in Nederland studeert.

In de eerste week van zijn verblijf hier neemt Stefan deel aan een introductieprogramma voor internationale studenten. Niet alleen is het leuk om zo mensen te leren kennen, ook worden er allerlei praktische tips gegeven over het studentenleven in Nederland.

Stefan heeft een kamerovereenkomst en woont in een studentenaccommodatie van de hogeschool Groningen. Voor de eerste maand heeft Stefan een maandabonnement en reist hij met het openbaar vervoer naar de hogeschool. Omdat hij vaak lang op de bus moet wachten, koopt hij een fiets. Op een dag fietst Stefan richting de hogeschool. Wanneer hij even niet oplet, rijdt hij tegen het openstaande portier van een auto aan. Stefan schrikt enorm, maar hij is gelukkig niet gevallen. Het portier van de auto is echter wel flink beschadigd.

- a Benoem alle rechtens relevante handelingen en alle feitelijke handelingen.
- b Geef aan welke rechtshandelingen eenzijdig en welke meerzijdig zijn.
- c Noem alle verbintenisscheppende overeenkomsten.
- d Welke van de verbintenisscheppende overeenkomsten zijn wederkerig?